

ПРИЈЕДЛОГ МЈЕРА ЗА ЕФИКАСНИЈЕ ПЛАНИРАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ НА ПОДРУЧЈУ БИЈЕЉИНСКЕ РЕГИЈЕ

**Резиме Приручника: „Квалитетнијим планирањем пољопривредне
производње до нових радних мјеста“**

Ovaj projekat finansira Evropska unija

LOKALNA PARTNERSTVA
ZA ZAPOSŁJAVANJE
U BOSNI I HERCEGOVINI

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

Бијељина, август/септембар 2018.год.

ИМПЛЕМЕНТАТОР И ПАРТНЕРИ НА ПРОЈЕКТУ

„ЈАЧАЊЕ ИНТЕГРАЛНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ И СУПСТИТУЦИЈУ УВОЗА У ПРАЋИВАЧКОЈ ИНДУСТРИЈИ“

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈУ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

USTANOVA ZA OBRAZOVANJE
ODRASLIH
“DOSITEJ”

Издавач:

Центри цивилних иницијатива,
Тузла, Босна и Херцеговина

(www.cci.ba);

е-маил: ccituzla@bih.net.ba

За издавача:

Златан Охрановић, директор ЦЦИ

Адреса:

Лудвига Кубе 7

Телефони:

+387 35 247 740, +387 35 247 741

Приручник приредио:

Хаџистевић Бојан, дипл. инг. пољопривреде

Овај Резиме је урађен уз подршку Европске уније. Садржај Резимеа је искључива одговорност Центара цивилних иницијатива (ЦЦИ) и не одражава нужно стајалишта Европске уније и Међународне организације рада (ИЛО).

Уводно разматрање

Од 90 – тих година изостала је планска производња у пољопривредном сектору, углавном се производи за непознатог купца и непознато тржиште, а услове диктирају тржишни критерији у моменту производње, односно услови понуде и потражње.

Имајући у виду производне потенцијале у области пољопривредне производње, како на подручју Семберије тако и РС, потребу за производњом хране, те чињеницу да се огромне количине исте увозе, прије свега очекујемо да ентитетске институције коначно заузму одговарајући став према аграру и то на обезбеђењу већих подстицаја или барем до нивоа како то чине земље из окружења. У вези са тим пољопривредници са правом очекују исплату заосталих дуговања, тј. траже досљедно спровођење прописа у области пољопривреде на свим нивоима. Овдје се прије свега мисли на обавезу издавања 6% из републичког буџета на име подстицаја пољопривредне производње, поврату средстава од прелевмана и њиховом намјенском утрошку, заштити домаће производње од прекомјерног увоза итд.

Уз поменуто, финансијска издавања са локалног нивоа би требала бити већа, а неопходно је и повећање укључености локалне заједнице у рјешавању проблема у пољопривреди. Проведена анализа је показала да нема планиране пољопривредне производње како на локалном, тако и на државном нивоу, па је фактички сво планирање препуштено индивидуалном пољопривредном произвођачу. Ситуација би била много боља, кад је у питању планирање пољопривредне производње на свим нивоима, када би имали „Закон о подстицајима на нивоу Републике Српске“, јер би тада планирање било дугорочно ријешено. У прилог овомо говоре и слична искуства сусједних земаља (Србија и Хрватска, па и ентитету Федерацији БиХ) које имају већ усвојено такво законодавно рјешење.

Спечифично говорећи о Граду Бијељина, квалитет дугорочног планирања у великој мјери би могао бити унапријеђен уколико се хитно реконструише постојећи „Међуопштински савјет за пољопривреду“, чија замишљена улога је била да координира интересе прерађивача и произвођача, али и да јача њихово међусобно повјерење које је нестало у годинама иза нас.

Анализа је показала да су равномјерно распоређене подстицајне мјере основ за квалитетно планирање и напредак пољопривреде, али у пракси многи пољопривредници остају незадовољни с обзиром да се одређене културе и производи више фаворизују. Намеће се и закључак да је пољопривредни произвођач препуштен сам себи у процесу одлучивања којом ће се производњом бавити – без помоћи и одговарајућих смјерница. И поред настојања локалне управе Бијељине да кроз подстицајне мјере помогне поједине врсте производње, а се ту прије свега мисли на уговорену и организовану повртарску производњу и посредовање између произвођача и прерађивача, сарадња није на задовољавајућем нивоу. Разлози за овакав однос леже у неповјерењу једних према другима, ниским откупним цијенама, као и дугом временском периоду за наплату предатих производа.

Неопходно је и са нивоа државе и ентитета јасније дефинисати аграрну политику и правце развоја пољопривреде, тј. знатно унаприједити ниво координације по питању планске пољопривредне производње од државног, преко нивоа Републике, до локалног.

Закључци и препоруке

1.

Још 2015. године основан је тзв. „Међуопштински савјет за пољопривреду“ који је окупио релевантне представнике сектора пољоприврене из Града Бијељине, те општина Лопаре и Угљевик. Циљ је био да се унаприједи процес планирања и развоја пољопривредне производње на подручју регије. Међутим, од свог оснивања Савјет је засједао три пута, а потом је постао пасиван и нефункционалан, те није испунио зацртане циљеве.

Потребно је извршити реконструкцију постојећег Међуопштинског савјета за пољопривреду, у смислу проширења чланова из других институција, те учинити га функционалним и одрживим како би испунио зацртане задатке. Сматрамо да ово питање треба бити што хитније ријешено, иницирано већ током 2018. године, а одређене специфичности у вези са овим тијелом појаснили смо у дијелу приручника „Приједлог новог модела прикупљања и обраде информација у процесу планирања пољопривредне производње“.

2.

Иако је већ дужи низ године на снази у земљама окружења (Србији и Хрватској), па и у Федерацији БиХ, у Републици Српској још увијек није донесен „Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју“. Исти се годинама уназад планира кроз програме рада Владе и Народне Скупштине РС. Доношењем овог прописа дефинисале би се врсте подстицаја, начин кориштења подстицаја, регистар подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, као и услови за остваривање права на подстицаје у пољопривреди и руралном развоју.

Планирати програмом рада НСРС и донијети у 2019. години „Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју на нивоу Републике Српске“, који би обезбједио веће и праведније распоређене подстицаје, а тиме унаприједио и услове за квалитетно планирање пољопривредне производње на нивоу локала и ентитета.

3.

Примјеном законског минимума издвајање за подстицаје развоја пољопривреде и села од 6 % домаћих буџетских прихода – у односу на висину буџета током посљедње три године, пројекција аграрног буџета требала би да се креће у износу од 151-161 милиона КМ годишње¹. Међутим, у пракси тај износ је много мањи, и износи 60 милиона КМ годишње

Минимални износ подстицаја за развој пољопривреде и села мора да буде 6% домаћих буџетских прихода, како је то и предвиђено „Законом о обезбјеђењу и усмјеравању средстава за подстицање развоја пољопривреде и села“. Потребно је санкционисати све одговорне који годинама крше овај законски пропис и на тај начин свјесно угрожавају развој пољопривреде и села у РС.

¹ Примјер: Буџетски приходи Буџета РС за 2018. годину износе 2.683.598.900 КМ.

4.

Дугорочно, повећање конкурентности сектора пољопривреде постиже се модернизацијом производње, односно новим инвестиционим улагањима. Савремену и конкурентну пољопривредну производњу можемо обезбједити само кроз системску и координирану подршку власти од локалног до државног нивоа. Прије свега говоримо о финансијској подршци, али и постојању адекватних институционалних механизма – заштита производње кроз⁴ подстицаје, развој широког спектра подршке, укидање бројних намета, исл.

Додатна подстицајна средства треба усмјерити искључиво за подршку инвестиционим улагањима, за развој и модернизацију пољопривредне производње, а директну подршку производњи задржати у апсолутном износу на постојећем нивоу.

5.

Од цца. 12 милиона КМ, колико је исплаћено на име подстицаја за пољопривреду од стране МПШВ у 2017. години за подручје Града Бијељина, преко 45 % или цца. 5,5 милиона КМ је исплаћено за премију за млијеко, док преосталих цца. 6,5 милиона КМ одлази на остале врсте производње. Неравномјерна расподјела подстицаја доводи у неравноправан положај пољопривредне произвођаче који се баве другим врстама производње (у овом случају фаворизујући мљекаре), што директно утиче на њихову конкурентност.

Расподјела подстицајних средстава треба бити равноправна, без фаворизовања појединих сектора. Потребно је да „Правилник о условима и начину остваривања новчаних потстицаја за развој пољопривреде и села“, обезбједи критерије који ће погодовати већем броју пољопривредних произвођача (усмјеренија подршка биљној и сточарској производњи).

6.

Пракса одгађања и пролонгирања исплате подстицаја, као и пренос обавеза из једне у другу буџетску годину се понавља из године у годину из разлога што нису благовремено обезбјеђена ликвидна средства .

Исплата подстицаја мора бити редовна и у складу са роковима предвиђених законом и другим актима.

² Нпр - Новчани подстицај за набавку трактора и механизације треба да буде у износу од 50% од инвестираних средстава (као у сусједној Србији).

³ Нпр - Каматне стопе за пољопривредне кредите у земљама ЕУ износе 2 %, док је код нас најнижа износи око 9%, ПДВ на репроматеријале за пољопривреду у земљама ЕУ износи од 4% до 13%, док је код нас 17%.

7.

Програми запошљавања и samozapoшљавања које проводи Влада РС и ЈУ Завод за запошљавање не раздвајају пољопривредну дјелатност од осталих дјелатности по условима и износима подстицаја.

Неопходно је покренути финансирање програма запошљавања и samozapoшљавања у пољопривреди кроз самосталан програм са посебно дефинисаним условима и буџетом.

8.

Закон о пореском поступку РС не разликује обвезнике по дјелатностима, односно пољопривредна дјелатност је у истом правном положају као и остале дјелатности.

Покренути иницијативу за измјене/допуне „Закона о пореском поступку РС“ којима би пољопривредна дјелатност била посебно дефинисана. Ове измјене Закона би допринијеле повећању броја регистрованих пољопривредних газдинстава, јер су пољопривредни произвођачи углавном неинформисани, а евентуалне казне би битно утицале на социјалну ситуацију у породици. Смањивањем пореских обавеза, односно доприноса за пољопривредна газдинства, додатно би подстакли интерес за регистрацију пољопривредних газдинстава и организовану пољопривредну производњу.

9.

Лица која се баве пољопривредном дјелатношћу нису довољно информисана о процесу регистрације и пререгистрације пољопривредног газдинства, нити о правима и обавезама носилаца пољопривредних газдинстава.

Формирати информативно пријемно одјељење/шалтер у Градској управи Бијељине или систематизовати мјесто „стручног сарадника“ који ће радити искључиво на информисању и пружању техничке помоћи лицима која покрећу регистрацију/пререгистрацију пољопривредног газдинства.

ПРИЈЕДЛОГ НОВОГ МОДЕЛА ПРИКУПЉАЊА И ОБРАДЕ ИНФОРМАЦИЈА У ПРОЦЕСУ ПЛАНИРАЊА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ЗА ГРАД БИЈЕЉИНУ

Посматрајући тренутну регулативу и праксу прикупљања и обраде информација у процесу планирања пољопривредне производње за Град Бијељину, а у циљу унапријеђења постојећег стања, мишљења смо да се треба приступити реконструкцији постојећег „Међуопштинског савјета за пољопривреду“. Примарни задатак реконструисаног савјета би био да дискутује о налазима годишњих анализа и информацијама којима ће располагати Аграрни фонд и Одјељење за пољопривреду Града Бијељина, те да предлаже нове мјере за унапређење пољопривредне производње и бољу расподелу подстицајних средстава Аграрног фонда.

Ново, реконструисани Савјет чинили би:

Послови и задаци реконструисаног Међуопштинског савјета за пољопривреду

Генерално, реконструисани Међуопштински савјет за пољопривреду би имао задатак да прати потребе како произвођача, тако и прерађивача, да даје препоруке Градској управи Бијељина коју врсту производње треба подржавати кроз подстицаје, те да уговара пољопривредну производњу унапријед у складу са потребама тржишта.

Нагласимо, пласман пољопривредних производа по адекватним цијенама је највећи проблем за пољопривредне произвођаче на подручју Бијељинске регије. Реализацијом поменутих задатака, значајно би се унаприједила пољопривредна производња, тј. утицали би на већу стопу запослености, а самим тим и на бољи квалитет живота грађана Бијељинске регије.

Поред наведеног, остали послови и задаци реконструисаног Међуопштинског савјета за пољопривреду би били:

- Стварање предуслова за унапређење статуса пољопривреде на подручју Града Бијељина,
- Успостављање одрживог механизма координације између произвођача и прерађивача,
- Предлагање мјера за развој пољопривреде на подручју Града Бијељина,
- Координација сарадње између произвођача и прерађивача,
- Анализа појединих актуелних питања из области развоја пољопривреде на подручју Семберије, као и ширег окружења које утиче на развој пољопривреде,
- Рад на успостављању коректне пословне сарадње између произвођача и прерађивача и отклањању уочених проблема на овим релацијама,
- На основу стручних анализа, предлагање краткорочних и дугорочних мјера које могу дати адекватне позитивне резултате,
- Давање препорука за увођење специфичних стандарда које траже поједина тржишта,
- Предлагање спровођења заједничких пројеката од интереса за локалне заједнице, те
- Рад на изради плана диверзификације производње.

За сазивање и координацију рада овог тијела био би задужен Аграрни фонд. Без сумње, одлична комуникација на релацији Аграрни фонд, Међуопштински савјет и Одјељење за пољопривреду Града Бијељина може значајно допринијети унапређењу пољопривредне производње Града Бијељина. Реконструисан Међуопштински савјет можемо посматрати и као испружену руку локалне власти и пољопривредника која значајно може помоћи, тј. повећати ефикасност рада Аграрног фонда.

Прецизније, циљ ових напора је осигурање да Аграрни фонд има развијене моделе прикупљања података и информација, на основу којих ће моћи да припреми годишње анализе од важности за развој пољопривреде (нпр. какви су планови пољопривредника, које културе ће садити и на коликим површинама, какве су потребе прерађивача, итд...).

Наведено тијело ће се састајати по потреби, а најмање три пута годишње. Од посебне важности је да се тијело састане у посљедњем кварталу године, када скупштина Града расправља о буџету, како би се упутили предлози и иницијативе у циљу што боље расподјеле средстава. Још да напоменемо да би тијело требало донијети Пословник о раду којим би се детаљније уредио начин рада истог.

Овај Резиме је урађен уз подршку Европске уније. Садржај Резимеа је искључива одговорност Центара цивилних иницијатива (ЦЦИ) и не одражава нужно стајалишта Европске уније и Међународне организације рада (ИЛО).